

privari visione, non potest dici simpliciter beatus.

5. Ad rationes dubitandi, si contra hoc fiant, respondetur, quamvis hæc perpetuitas physice non addat visioni entitatem aliquam, addere tamen firmitatem quamdam, et permanentiam ejusdem entitatis, quæ licet proveniat a causa efficiente extrinseca, tamen in ipsamet visione quasi reperitur, et reddit illam æstimabilem, ut majus quoddam bonum, quod non speratur futurum, sed jam totum præsens habetur hoc ipso quod a sua causa procedit ex immutabili proposito conservandi illam, et hæc satis sunt ut illa visio veluti affecta hac conditione habeat rationem, seu statum, in quo possit habentem simpliciter denominare beatum.

6. Petitur autem in illa tertia ratione dubitandi, an cognitio hujus perpetuitatis sit etiam eodem modo necessaria ad beatitudinem, quæ fere coincidit cum alia quæstione, quam tractat Ocham, et Supplementum Gabriel., supra, an securitas sit de ratione beatitudinis; ad quam ipsi respondent simpliciter negando, quia ponunt securitatem in actu quodam irascibili, quod nos supra, disp. 11, sect. 1, improbavimus, dicentes, securitatem nihil differre a prædicta cognitione. Nihilominus tamen respondeo verum esse propter rationem illam tertiam, quod hæc cognitio non versatur circa Deum, sed circa objectum creatum, et si aliquo modo potest circa Deum versari, solum est quatenus in eo cognosci potest voluntas quædam libera conservandi in homine formalem beatitudinem: est ergo illa cognitio conditio necessaria ex parte beati, ut possit omnino satiari desiderium ejus, et hæc est differentia inter perpetuitatem et cognitionem perpetuitatis, nam illa est necessaria ex parte illius operationis, quæ est beatitudo, nam sine illa conditione etiam de se non est sufficiens ad beatificandum et satium; at vero cognitio perpetuitatis solum ex parte subjecti est necessaria, nam visio hoc ipso quod perpetua est de se sufficit ad satium appetitum, oportet tamen ut cognoscatur, quia appetitus satiari non potest, nisi præcisa cognitione.

DISPUTATIO XV.

DE HIS QUÆ AD NATURALEM BEATITUDINEM PERTINENT.

De hac re aliqua supra dicta sunt, quæ hic sunt supponenda, tradentes enim nonnullas

BEATITUDINEM PERTINENT.

divisiones beatitudinis, disp. 4, sect. 3, ostendimus, necessarium esse dari aliquam beatitudinem hominis naturalem. Deinde, tractando de objecto beatitudinis, disp. 5, sect. 2, ostendi solum Deum esse objectum beatitudinis etiam naturalis, quoniam ipse solus est finis ultimus hominis quacumque ratione consideretur. Rursus, disputando de essentia formalis beatitudinis, disp. 6, sect. 2, conclusimus commune esse beatitudini naturali, ut in operatione consistat, et consequenter illam debere esse operationem mentis, seu partis intellectivæ, secundum quam est homo capax Dei. Reliquum ergo est ut aliqua addamus, quæ de hac beatitudine desiderari possunt: quæ fere ad similitudinem eorum, quæ de supernaturali beatitudine dicta sunt, erunt explicanda.

SECTIO I.

In quo consistat proprie hæc beatitudo naturalis.

1. Omissis aliorum philosophorum sententiis, de quibus supra dictum est, sententia Aristotelis, ut etiam attingimus, in disp. 30, *Metaphysicæ*, sect. 11, a num. 36, in hoc negotio est, propriam et perpetuam beatitudinem hominis consistere in contemplatione substantiarum separatarum, quod præsertim intelligendum est, ratione divinæ substantiæ, vel naturæ, cætera vero omnia requiri ut dispositiones quasdam ad hanc contemplationem. Sic toto libr. 1, *Ethic.*, et libr. 10, cap. 8 et 9, et ideo 7, *Polit.*, cap. 3, hanc contemplationem præfert omni humanæ actioni, etiam gubernationi Reipublicæ, et ideo 5, *Metaphysicæ*, cap. 2, sapientiam laudat, et præfert omnibus, et libr. 12, cap. 7, dicit, Deum contemplatione sui esse beatum, nos vero quando illi, ut possumus, similes efficitur. Hanc sententiam secutus est D. Thomas 1, 2, quæst. 3, art. 5, et quæst. 4, art. 3, et 1 part., quæst. 62, art. 1 et 64, art. 1, ad 1, idem 3, cont. *Gent.*, cap. 44, et in 3, dist. 29, quæst. 2, et exponendo Aristotelem. Cujus rationes sunt primo, quia contemplatio est de se diuturnior, magisque perpetua, est enim immaterialior, et carens contrario. Secundo, quia est per se sufficiens magis quam cætera, quia propter se quæritur, et non propter aliud, et quia est operatio maxime operabilis, quia est maxime consentanea naturæ secundum gradum supremum ejus. Unde est quarta ratio, quia est perfectissima operatio, et maxime propria ho-

minis, in qua maxime differt a brutis, et cum Deo, et substantiis immaterialibus convenit. Denique, quia per hanc actionem fit homo maxime familiaris Deo.

2. Secunda sententia ait, consistere hanc beatitudinem in amore Dei naturali super omnia. Tenet Cano, lib. 9, de *Locis*, cap. 9, ubi reprehendit Aristotelem, quod omnino fuerit oblitus hujus actus, et Scotus 4, dist. 49, quæst. 3, art. 2, qui tamen existimat Aristotelem sub contemplatione amorem comprehendisse, quia rationes ejus non magis procedunt de actu intellectus, quam voluntatis, ipse quoque existimat voluntatem esse perfectiorem potentiam: accedit, quod quælibet cognitio naturalis Dei potest esse in peccatore, unde solus amor esse videtur, qui conjungit hominem perfecte cum suo fine ultimo naturali.

3. Hæc quæstio, suppositis supra dictis, disp. 6 et 7, de beatitudine supernaturali, facile expediri potest. Dicendum est consequenter, hanc beatitudinem consistere in perfectissima naturali conjunctione cum Deo per intellectum et voluntatem, quantum ex creaturis naturali lumine intellectus cognosci potest. Quod est verum sive loquamur de homine ex anima, et corpore composito, sive de anima separata; et hoc sequuntur auctores supra citati in simili; neque ab illa discrepat Scotus et Soto, dist. 49, quæst. 5, art. 4, conclus. 5, Medina 1, 2, quæst. 3, art. 7, qui sic etiam Aristotelem intelligunt, nam inter alia dixit, illam contemplationem facere sapientem, vel amicum, et carum Deo, 1 *Ethic.*, cap. 7, et 7 *Polit.*, cap. 1, et alibi requirit virtutem animi ad beatitudinem.

4. Rationes sunt claræ, nam imprimis quod divina cognitio sit necessaria, satis probatur rationibus Aristotelis: item, quia est quædam assecutio supremi boni hominis: item, quia satiat perfectissimum quemdam appetitum, et capacitatem hominis: denique, quia per hunc actum intelligit homo suum ultimum finem, estque non solum propter aliud, sed propter se expetibilis. Advertendum est, valde errare eos, qui dicunt, hanc beatitudinem ex parte intellectus consistere in clara visione Dei, ut est prima causa naturalis, quod interdum videntur insinuare qui ponunt naturalem appetitum ad videndum Deum; est enim hoc omnino falsum, quia illa visio, utcumque consideretur, est supernaturalis, et non debita naturæ, et posset homo creari absque ordinatione ad illam consequendam, ut supra, disp. 4, sect. 3, a num. 3, ostensum est, neque quidquam re-

IV.

fert distinctio de visione Dei, ut prima causa, vel sub alia ratione, quia omnis visio Dei est ejusdem rationis, et per eam videtur Deus ut in se est, tam ut trinus, quam ut unus, et tam ut auctor gratiæ quam naturæ.

5. Altera vero pars de amore mihi videtur certissima propter rationes factas, num. 2, in quo est maxime notanda differentia inter supernaturalem et naturalem beatitudinem, quod in supernaturali visio intellectus necessario secum affert amorem, et ideo non potest ulla ratione sola cognitio dici essentialis beatitudo integra; quis enim dicat dæmonem esse essentialiter beatum naturali beatitudine, quia habet perfectam cognitionem naturalem Dei, cum non habeat amorem? Item potest sic explicari, quia homo et est ens physicum et morale: ergo nisi utraque ratione sit consummatus, et ultimate perfectus, non potest dici beatus: quamvis autem per cognitionem in esse physico valde perficiatur, tamen in esse morali tota ejus perfectio pendet ex amore: ergo maxime pertinet ad beatitudinem essentialem naturalem ejus.

6. *In beatitudine naturali simpliciter præfertur amor.* — Quæres, quis horum præcipue requiratur in hac beatitudine. Omissis opinionibus, supra disput. 7, sect. 1, tractatis, mihi videtur utendum distinctione paulo ante insinuata: nam si consideretur homo in genere naturæ, et entis physici, præcipua pars est cognitio, quia, ut suppono, est perfectus actus, et supremus perfectissimæ potentiæ, atque adeo perfectissimus in genere entis, quod est præcipue verum de anima separata, et idem est probabile de toto homine, quia cum cognitio Dei, in utroque statu sit abstractiva, et per effectus; forte non est essentialiter diversa, et quia in ordine naturalis beatitudinis homo in hac vita, non tantum considerandus est ut viator, sed ut existens in eo statu, in quo naturaliter beatificandus est, quia extra hunc statum non potest naturaliter beatificari totus homo, sed anima tantum, ut statim dicam, sect. seq., at vero considerando hominem ut morale agens, præcipua pars beatitudinis ejus est amor, quia solus ille est efficax principium honestatis, et rectitudinis in humanis operationibus, quod non habet speculatio naturalis. Unde si altera ex his operationibus eligenda esset, præferendus esset amor, quia revera est magis necessarius ad bonitatem et honestatem simpliciter, et non est infallibiliter conjunctus cum illa cognitione, unde etiam fit, ut magis pertineat ad amorem Dei propter se.

10

7. *Vera cognitio, speculativa ne, an practica præferatur ad beatitudinem naturalem.*— Hinc facile constat quænam cognitio naturalis maxime ad beatitudinem pertineat, speculativa, an practica. Aristoteles enim et D. Thomas, speculativam maxime requirunt; quod procedit considerato homine in esse naturæ; tamen in ordine ad mores maxime necessaria est cognitio practica, etsi non sit excludenda speculativa, in qua practica fundatur, imo ipsa practica cognitio quamvis necessaria sit, non tamen proprie propter se, et ut pars beatitudinis, sed ut conditio ad amorem requisita.

8. Ultimo facile constat, quomodo aliæ animi virtutes, vel earum operationes ad hanc beatitudinem requirantur. Aristoteles ait, secundario requiri, quia vere in eis non consistit essentia naturalis beatitudinis, sunt tamen vel dispositiones ad eam prærequisitæ, vel proprietates illam comitantes. Atque idem iudicium esse potest de aliis scientiis intellectus: idemque proportionaliter dicendum de aliis corporis bonis, et fortunæ, quæ requiri possunt ut instrumenta, vel media necessaria ad beatitudinem, non vero proprie ut pars beatitudinis, ut dicam, sectione sequenti, ubi solvemus difficultates omnes, quæ in doctrina data possunt occurrere.

SECTIO II.

Quomodo possit homo acquirere beatitudinem naturalem.

1. *Suppositio ad quæstionis decisionem.*— Ut intelligatur difficultas hujus quæstionis, quomodo possit homo consequi beatitudinem naturalem, constituamus hominem in ordine ad finem ultimum suum conditum in puris naturalibus, id est, neque ordinatum ad altiorum finem, quam sit naturæ debitus, neque in se habentem alias facultates, vel virtutes præter eas, quæ naturam consequuntur, vel per naturales actus comparari possunt, neque ex parte Dei recipientem alia beneficia, neque alii providentiæ genus, quam sit ordini naturæ consentaneum, nam ad intelligendam propriam nostræ naturæ conditionem, oportet præscindere omnia quæ supra naturam sunt, quod non solum per intellectum fieri potuit, sed re ipsa potuit fieri a Deo, quod mihi fere tam certum est, quam est certum omnia hæc supernaturalia bona esse mere gratuita, et nullo modo nostræ naturæ debita.

2. *Arguitur negative imprimis ex parte intellectus quoad statum præsentis vitæ.*— *Secun-*

do, arguitur ex parte voluntatis.— *Tertio, ex parte appetitus sensitivi.*— *Quarto, ex parte amissibilitatis cui subest naturalis beatitudo.*—

Quo posito principio, multiplex oritur difficultas in præsentis quæstione, quæ sic explicatur, nam si homo potest consequi beatitudinem naturalem, vel hoc est in statu præsentis vitæ, vel in statu animæ separatæ, vel in aliquo statu, in quo post primam separationem iterum anima esset corpori unienda: in nullo horum statuum: ergo nullo modo. De statu præsentis vitæ probatur variis modis, primo ex parte intellectus, quia in hac vita vix potest cognitio Dei acquiri, et quamvis ab uno, vel altero possit, non tamen communiter ab hominum multitudine: beatitudo autem esse debet bonum commune, nam aliæ res naturales ut plurimum consequi possunt suum finem in pluribus individuis, cur non humana natura? Rursus, qui possunt aliqualem cognitionem Dei assequi, illam fere semper habent admixtam multis opinionibus incertis, et, quod pejus est, multis erroribus, unde est axioma theologorum, non posse hominem suis viribus assequi sine errore omnes veritates naturales, et præsertim divinas. Secundo, ex parte voluntatis multorum opinio est, non posse hominem in pura natura diligere super omnia Deum amore proprio benevolentia, quia quoad naturales vires non est potentior homo in pura natura, quam sit nunc in natura lapsa, in qua non potest diligere Deum sine gratia. Rursus licet admittamus posse aliquo modo, tamen certum est non posse perseveranter: non est autem beatitudo, quæ non est diuturna. Unde est tertia difficultas ex parte appetitus, ex quo fit, ut non possit homo constans ex his contrariis viribus suis vitare omnia peccata, etiam mortalia, et contra legem naturæ: ergo non posset homo sibi relictus non esse miser, quia non posset vitare peccatum mortale, et post illud commissum, non posset viribus suis illud a se expellere, nec remissionem illius naturaliter consequi; homo autem existens in peccato, dignus est æterna pœna et miseria. Quarto, hinc fit ut in hac vita necessario desit aliqua perfectio necessaria ad beatitudinem, quæ est perpetuitas, primum, quia hæc vita non est perpetua; hoc tamen non multum urget, satis enim esset si beatitudo duraret quamdiu durat vita. Secundo id probatur, qui fere nullus est, nec esse potest per naturam, qui in eo statu toto tempore vitæ perseveret, et quamvis demus, posse hoc accidere, nullus tamen est, qui de hoc possit esse securus, sed semper sub

timore cadendi ab eo statu; quænam ergo erit hæc felicitas, ut omittam, non posse hominem in hac vita habere cætera omnia, quæ ad statum beatitudinis necessaria sunt, quia non posset carere doloribus aliisque miseriis.

3. *Quoad statum separationis arguitur etiam negative primo.*— De statu animæ separatæ quoad cognitionem habet minorem difficultatem, quia tunc posset per se ipsam evidenter cognoscere Deum: tamen est difficultas in hoc, quod adhuc illa cognitio non satiaret appetitum ejus, nam esset imperfecta; nam viso effectu desideramus videre causam etiam in se. Secunda difficultas etiam ex parte voluntatis fere eodem modo urget, tum quia si actus ille amoris superat naturales vires voluntatis conjunctæ corpori, etiam separatæ; quia ejus vires naturales eadem sunt in utroque statu: tum maxime, quia si homo ex hac vita non potest decedere sine aversione ab ultimo fine, manebit necessario illa aversio in anima separata, quam non poterit per naturales vires a se expellere, neque cum illa poterit esse beata. Tertio est specialis difficultas, quia naturalis appetitus non satisfacit per solum felicem statum animæ separatæ, nisi totus homo beatificetur, quia aliæ res omnes non perveniunt ad suos fines in una, vel altera parte, sed in tota natura, et quia ad providentiam auctoris naturæ pertinet ut totus homo, qui bene vel male operatur, beatus fiat vel miser.

4. *Quoad statum reunionis arguitur.*— De statu tandem reunionis habet ille certe primam et secundam difficultatem supra positam, et aliam propriam, quia ille status supponit resurrectionem hominis, quæ nec naturalis est, nec naturæ debita, et præterea illa admissa quærendum superest, quale esset corpus, ad quod esset anima reditura: quia si esset tale, quale nunc habemus, redeunt difficultates positæ in primo membro, et præterea semper futuri essemus in quodam perpetuo circulo mortis et resurrectionis; si vero esset alterius conditionis, jam esset præter debitum naturæ: nullo ergo modo intelligi potest homo beatus in pura natura. Ut respondeamus, supponamus quod alibi dixi, aliud esse loqui de facultate proxima ad eliciendos actus, in quibus consistit beatitudo, aliud de facultate ad exequenda omnia media, vel tollenda omnia impedimenta beatitudinis.

5. *Prima assertio.*— *Probatur quoad actum intellectus.*— *Item quoad actum voluntatis.*— *Denique generaliter quoad actus in quibus stat ratio beatitudinis.*— Dicendum primo, homi-

nem ex natura sua habere facultatem per se sufficientem ad eliciendum illos actus, in quibus consistit beatitudo. Sic D. Thomas, 1, 2, q. 5, art. 5, nam hanc beatitudinem naturalem vocat beatitudinem imperfectam, et hoc sensu dicit, posse viribus naturæ acquiri. Probatur, quia certum est, hominem viribus naturæ posse consequi aliquam veram Dei cognitionem, ut 1 part., quæst. 2 et 12, dicitur, et constat experientia; quod vero hæc cognitio sufficiat, non obstantibus difficultatibus, n. 2, positus, infra patebit. Rursus de actu amoris benevolentia, et super omnia Dei auctoris naturæ, mihi certum est (et nescio an aliquis hoc negaverit) esse in voluntate humana per se, et secundum naturam suam consideratam vim, et efficaciam naturalem sufficientem ad eliciendum illum actum, ideo enim omnes fatentur hominem in statu innocentia potuisse viribus naturæ elicere talem actum, et idem concedunt de Angelis: et eadem ratio est de anima separata. Ex quo aperte concluditur voluntatem per se esse ad hoc potentem, ut probat ratio facta, quia voluntas in quocumque statu est eadem omnino quoad naturam intrinsicam et vires naturales: quod si aliqui docent in statu naturæ lapsæ non posse elicere hunc actum, non est ex defectu virtutis activæ per se, sed ex impedimentis, scilicet quia illa virtus in hoc statu ita est impedita, ut non possit tam perfectum actum perficere: quod an consequenter dicatur, alibi dicendum est: nunc nobis sufficit, quod facultas per se, et intrinseca non deest. Et ratio est, quia ille actus non est in sua substantia supernaturalis, nec regulatur, nisi ratione naturali: ergo facultas per se elicitiva illius est etiam naturalis. Tandem in hoc differt naturalis beatitudo a supernaturali, quod illa consistit in actibus, ad quos natura dedit facultatem, et capacitatem in suo ordine proportionatam, ut colligitur ex D. Thoma, 1, 2, q. 109, ad ult., et 1 p., q. 23, et 62, a. 1, et hac ratione dicemus infra, disp. seq., esse in homine appetitum ad naturalem beatitudinem, non vero ad supernaturalem: ergo si aliqua est in homine naturalis beatitudo, necesse est ut sit naturalis facultas in homine ad eliciendas illas actiones, in quibus consistit.

6. *Secunda assertio probatur multipliciter.*— Dicendum secundo: Possibile est hominem consequi hanc beatitudinem naturalem per media naturæ proportionata et consentanea. Hæc conclusio probari potest primo rationibus communibus, quod media esse debent propor-

tionata fini, hinc enim colligimus ad supernaturalem beatitudinem assequendam necessaria esse supernaturalia media. Item, quia natura non inclinatur ad finem nisi per sufficientiam media: neque auctor naturæ unum instituit, seu ordinat nisi per aliud, quia esset valde diminuta providentia. Item quia omnes aliæ naturæ creatæ possunt assequi suos fines naturales per media consentanea naturæ; cur ergo natura humana erit in hoc pejoris conditionis? Denique hoc videntur supposuisse omnes philosophi, qui de beatitudine disputaverunt; tamen in particulari hoc melius probabitur, et declarabitur satisfaciendo difficultatibus initio positis.

7. *Expeditur difficultates, in num. 5.* — Primo igitur ex tribus statibus ibi consideratis, tertius, positus n. 4, relinquendus est, non enim existimo illum pertinere ad ordinem naturæ, ut recte probant rationes ibi insinuatæ, et latius disputatum est in materia de Resurrectione, 3 p., tom. 2, disp. 7, sect. 7. Nec obstat specialis difficultas ibi insinuata, quia non est necesse ut homo possit consequi aliter suum finem, quam potest existere, nulla enim res naturalis aliud postulat, nisi quod dum existit possit suum finem consequi: sicut ergo homo secundum naturam integram corruptibilis est, secundum animam vero est immortalis et æternus, ita satis est, quod pro aliquo tempore possit naturaliter esse beatus in toto composito, perpetuo vero solum in anima.

8. *Quid de beatitudine priorum duorum statuum senserint philosophi.* — Circa alios vero duos status videtur esse controversia inter antiquos philosophos: nam Aristoteles, 1, Ethic., cap. 10, significat naturalem beatitudinem in hac vita esse comparandam, et irridet Solonem eo quod dicit, beatitudinem solum contingere homini post mortem: at vero Plato, in Cratyl. et Phædon., e contrario asseruit, beatitudinem reservari in sæculum futurum; ex quo Clemens Alexandrinus, lib. 3 Stromat., circa princ., hæc refert verba: *Non dico fieri posse, ut omnes homines sint beati præterquam pauci, donec vixerent, bona autem spes est fere ut postquam excesserint omnia consequantur.* Et in eadem sententia est Tullius, lib. de Finib., et alii, quos refert Eugubinus, l. 10, cap. 11, ubi reprehendit Aristotelem, quod oblitus fuerit vitæ futuræ: sed non existimo Aristotelem in hoc errasse. Dicendum est ergo, utrumque esse aliquo modo verum, nam, ut paulo ante dicebam, homo in unoquoque statu eo modo, quo

est, potest conjungi suo ultimo fini, in quo consistit essentialis beatitudo. Item probatur illa ratione, quia non solum pars hominis, sed homo ordinatur ad beatitudinem naturalem: ergo oportet ut non solum anima, sed etiam homo possit aliquo modo beatificari: et hoc est quod intendit Aristoteles, qui addit 1, Eth., cap. 7, hominem non posse beatificari quo homo est, sed quo est in ipso divinius, et ideo, inquit, *conandum esse, ut homo se ipsum perficiat secundum id, quod in ipso divinius est*, id est, non tantum secundum id, quod est mortale, sed secundum id etiam, quod immortale est: quia vero pro statu hujus vitæ nulla naturalis beatitudo esse potest non admixta variis imperfectionibus et incommodis, ideo ait Aristoteles beatificari hominem hic, tamen ut hominem: quia vero anima separata erit liberior ab omnibus his incommodis, quæ corpus consequuntur; ideo alii philosophi reservari dicebant beatitudinem ad illum statum, et præsentem vitam solum esse veluti viam quamdam ad illum statum consequendum, quod Aristoteles non negavit, sed addidit hic esse aliqualem beatitudinis modum, atque hinc soluta relinquuntur secunda difficultas in secundo membro seu statu posita, in num. 3, aliæ duæ communes erant cum aliis positæ, num. 2, in primo membro, sive statu.

9. *Ad difficultates in num. 2 generatim.* — Ad quas primo in genere dici potest, hominem quidem habere in se intrinsecas facultates per se sufficientes ad consequendam beatitudinem naturalem, et exercendo actus, qui sunt media ad illam, et hoc satis esse ut hoc dicatur possibile possibilitate physica. Quod vero impedimenta extrinseca tantam homini difficultatem ingerant, ut moraliter non possit semper uti ea facultate physica, et accidentarium, et extrinsecum est, proveniens ex quadam mirabili compositione, quæ est in homine ex naturis adeo distantibus, ut sunt caro et spiritus, et ex appetibus contrariis, quam imperfectionem non tenetur auctor naturæ auferre. Deinde hinc fit, quod licet gratis daremus, nullum hominem naturæ suæ relictum assecuturum de facto beatitudinem naturalem, non inde fieret aut ipsam in se esse impossibilem naturaliter, aut media non esse naturæ proportionata: sed solum sequitur hanc naturam tot esse implicatam obstaculis, ut moraliter non valeat omnia vitare: sed quia hæc non satisfaciunt, quando videtur pertinere ad providentiam auctoris naturæ, ut ita provideat, et subveniat defectibus rerum naturalium, ut

possint assequi suos fines, ideo aliquid amplius est ad singulas difficultates dicendum.

10. Ad primam de cognitione respondetur, veram Dei cognitionem naturalem esse ita possibilem homini, ut multi illam assequantur, nec necesse est ut in hac vita omnes possint vacare huic speculationi, et scientiæ naturali, sed satis est ut possint aliquo modo cognoscere Deum esse, et quod possint se, et omnia illa in illum, ut in ultimum finem referre. Neque etiam est mirandum, quod hoc ipsum raro, et in paucioribus contingat, quia hæc est conditio, et imperfectio humanæ naturæ, et quia hoc pendet ex libertate; unde fit, ut etiam beatitudinem supernaturalem pauci assequantur, et inter Angelos multæ species caruerunt sua beatitudine. Ad secundam de amore jam responsum est ad priorem partem ejus: altera vero pars de perseverante amore coincidit cum difficultate tertia.

11. Ad quam dicitur primo quod qui ex hac vita decederent ante usum rationis, statim assequerentur in alia naturalem beatitudinem. Secundo, qui brevi tempore ratione uterentur, possent moraliter se conservare sine peccato, quia hoc possibile est tempore brevi, etiam homini lapsa, et in puris naturalibus, fortasse id posset fieri aliquantulum longiori tempore, non quia intrinseca compositio, et impedimenta, quæ inde proveniunt, essent alia, sed quia impedimenta extrinseca essent minora, nam in eo statu non est consideranda impugnatio dæmonis, ad providentiam enim Dei pertinet ut hanc non permittat, nisi dando sufficientem gratiam ad illam superandam. Ablata autem illa dæmonis pugna, multa alia impedimenta auferentur, quæ ex illa sequuntur. Tertio, est probabile Deum daturum fuisse homini in eo statu aliquod providentiæ genus, quo et moraliter posset conservari sine lapsu, præsertim mortali, et quo etiam obtineret remissionem peccati, si quantum in se est, faceret, vel se converteret in Deum amore naturali super omnia, qui sine hoc genere providentiæ vix posset homo non esse miser: hæc autem providentia non esset debita homini, proprie loquendo, sed esset ex quadam liberalitate Dei, quam, ut ita dicam, Deus sibi ipsi deberet, id est, suæ providentiæ et sapientiæ, ac bonitati differret autem a providentia gratiæ in hoc, quod per eam non elevaretur homo ad finem, vel media supernaturalia, sed tantum tollerentur impedimenta, ut posset bene naturaliter operari: melius autem Deus homini providit, et omnes difficultates abstulit,

gratiam et supernaturalia dona illi conferendo.

DISPUTATIO XVI.

DE APPETITU BEATITUDINIS.

Divus Thomas, 1, 2, in questione de consecutione beatitudinis hanc partem addidit de appetitu, imo videri potest, debuisse hoc dubium ante alios articulos præmittere, quando tendentia in beatitudinem a naturali appetitu incipit, et ideo forte Scotus, dist. 49, quæst. 2, articul. 1, hunc ordinem mutavit; tamen non immerito D. Thomas hanc disputationem in postremum locum suæ quæstionis reservavit, quia objectum appetibile prius cognosci debet, quam appetitus, et ideo cognita ratione beatitudinis, facilius explicabitur appetitus ejus. Supponenda ergo est vulgaris distinctio appetitus innati et elicit, quorum prior solum consistit in pondere naturæ, et ideo communis est cum aliis viventibus et inanimatis, et in quibus inest, perpetuo inest; posterior vero consistit in actu vitali proveniente ex cognitione: unde est proprium viventium vita animalis vel rationalis, et solum adest quando vivens actu operatur et cognoscit: de utroque est dicendum tam respectu beatitudinis supernaturalis quam naturalis, vel in communi, vel in particulari.

SECTIO I.

Utrum homo appetitu innato appetat naturalem beatitudinem in particulari, et in communi?

1. Primo de beatitudine naturali in particulari res est sine controversia, hominem illam appetere appetitu innato: sic omnes, in 4, dist. 49, Scotus, quæst. 6, Durandus, quæst. 8, Paludanus, quæst. 7, Major, quæstion. 6. Rationes sunt claræ: primo, quia in homine est capacitas naturalis ad hanc beatitudinem tam passiva, quam etiam facultas activa: omnis autem potentia naturaliter inclinatur ad actum sibi connaturalem, præsertim ad perfectissimum: omne enim perfectibile appetit suam perfectionem: beatitudo autem, ut sæpe dictum est, est maxima perfectio, et si naturalis sit, est etiam proportionata. Tandem appetitus sciendi maxime naturalis est, beatitudo autem est perfectissima quædam pars hujus scientiæ. Et idem fieri potest de amore: atque hinc se-